

نقش سراب روانسر در جذب گردشگر و ارتقاء اقتصاد شهری

مهدی زنده‌یه - دانشیار معماری منظر و رئیس دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی^(۱)، قزوین، ایران.
محمد مهدی ضرابی - دکتری علوم باغبانی و استادیار دانشکده فنی و مهندسی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی^(۲)، قزوین، ایران.
ابراهیم الیاسی - کارشناس ارشد طراحی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات زنجان، زنجان، ایران.
ندا ویسی* - کارشناس مهندسی فضای سبز، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی^(۳)، قزوین، ایران.

چکیده

توریست نقش مهمی در توسعه اقتصادی شهرها دارد. امروزه جهانگردی به عنوان یک صنعت پردرآمد و اشتغال‌زا در صحنه جهانی و بین‌المللی اهمیت زیادی پیدا کرده است. به بیانی دیگر، گسترش صنعت گردشگری، توسعه اقتصادی و به دنبال آن، تعاملات انسانی را به همراه دارد و هر کشوری سعی دارد با به وجود آوردن امکانات رفاهی و تفریحی در شهرهایش از مزایای اقتصادی صنعت گردشگری بهره‌برداری کند. این صنعت نه تنها در پیشبرد اقتصاد ملی و درآمدهای ارزی نقش دارد بلکه صنعتی است پاکیزه و عاری از آلودگی و درعین حال ایجادکننده مشاغل جدید. در این میان گردشگری طبیعی، بخش مهمی از فعالیت‌های جهانگردی را در دنیا به خود اختصاص داده است. در این نوع فعالیت، جهانگردان برای بهره‌گیری از زیبایی‌های طبیعی و جلوه‌های حیرت‌انگیز خلقت به رشته کوه‌های مرتفع، کوهستان‌ها، کوهپایه‌ها، جنگل‌ها، جلگه‌ها، دره‌های عمیق و بیابان‌ها سفر می‌کنند. آنچه که یک گردشگر را به سمت یک شهر یا مناطق اطراف آن جذب می‌کند، منابع گردشگری است. مطالعه حاضر به بررسی گردشگری پایدار در سراب روانسر پرداخته که در حال حاضر فاقد برنامه مدونی جهت توسعه گردشگری است. هدف از این تحقیق، بررسی و بازشناسایی قابلیت‌های محیطی و برنامه‌ریزی جاذبه‌های طبیعی، حفاظت و تقویت چشم‌اندازهای طبیعی شهر و توجه به جنبه‌های زیباشناسانه محیط طبیعی، کاهش اثرات زیست‌محیطی گردشگری، برآورده شدن نیازهای تفریحی بازدیدکنندگان با احترام به فرهنگ منطقه و طراحی بر اساس هماهنگی با طبیعت و همواره جهت جذب گردشگر در سراب روانسر تدوین شده است. به منظور طراحی پایدار جهت بهره‌گیری از حفاظت و گردشگری، شناخت و ارزیابی وضعیت محیط و منابع، همچنین نحوه گردشگری و شناخت پیامدهای زیست‌محیطی حاصل از آن، قبل از هرگونه اقدام ضروری به نظر می‌رسد. روش پژوهش، توصیفی-تحلیلی و داده‌ها و اطلاعات پژوهش و تحلیل اطلاعات به شیوه کتابخانه‌ای و اسنادی و استفاده از مشاهدات میدانی گردآوری شده است. نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهد که جاذبه‌های گردشگری پایدار در آن محیط به درستی شناسایی نشده و همچنین برنامه‌ریزی خاصی در سراب روانسر انجام نگرفته است که در صورت شناسایی توانمندی‌های بالقوه و برنامه‌ریزی در جهت بالفعل درآمدن و بهره‌برداری می‌تواند موجب آبادانی و رونق اقتصادی منطقه شود.

واژگان کلیدی: سراب روانسر، صنعت گردشگری، محیط پایدار، اقتصاد شهری، پارک آبی

مقدمه

امروزه گردشگری، به مهم ترین و ارزشمندترین صنعت در بسیاری از کشورها تبدیل شده است. گردشگری اشتغالزا است و طیف وسیعی از مشاغل تولیدی و خدماتی را در بر می گیرد. جاذبه های طبیعی و جاذبه های انسانی - فرهنگی هر یک علاقه مندان و مشتاقان خاص خود را دارند (عباس زادگان، مولوی، ۱۳۸۷) جاذبه های گردشگری یک شهر پایه تقاضای گردشگری آن محسوب می شود. آنچه که برای مردم به سمت یک مقصد شهری کشش ایجاد می کند، منابع گردشگری است. هسته اصلی بازدیدها، جاذبه ها هستند؛ اما همزمان خدمات و تسهیلات دیگری که مطابق سلیقه گردشگر و برای پذیرایی از او در زمان اقامت در مقصد وجود دارد را نیز در بر می گیرد. یکی از مهم ترین مقاصد که روندهای گردشگری را در دهه های گذشته تحت تأثیر قرار داده است، پارک های شهری است. سفرها این مقاصد را به یکی از اصلی ترین مراکز گردشگری تبدیل نموده است. امروزه تصور شهرها بدون وجود تفرجگاه ها در اشکال گوناگون آن دیگر ممکن نیست. پیامدهای توسعه شهری و پیچیدگی های معضلات زیست محیطی آنها موجودیت طیفی از منابع تفرجگاهی و گسترش آن را اجتناب ناپذیر کرده است (حبیبی و همکاران، ۱۳۹۱). آنچه که از دیدگاه محیط اجتماعی در ارتباط با فضای سبز شهری اهمیت دارد، فضاهای سبز عمومی برای شهروندان است. و از اینرو مهم ترین مسئله در برنامه ریزی فضای سبز نحوه مکانیابی اراضی شهری جهت احداث پارک ها و فضاهای سبز جدید می باشد. از آنجایی که منابع در طبیعت غالباً محدود می باشند و نیاز تمدن انسانی در استفاده از منابع در نتیجه عواملی مانند توسعه اقتصادی، صنعت و افزایش جمعیت همواره رو به افزایش است. لذا هر روز فشار بیشتری برای رفع این نیازها بر منابع طبیعی وارد می شود (حبیبی و همکاران، ۱۳۹۱). بنابراین برقراری توازن مطلوب بین قابلیت تفرجگاهی یک منبع به عنوان یکی از کارکردهای مهم منابع محیط زیست و میزان استفاده مراجعین از آنها امری بسیار مهم محسوب می گردد (مخدوم، ۱۳۷۳). در کل، صنعت جهانگردی و توریسم دو هدف عمده می تواند داشته باشد: اول، درآمد اقتصاد، دوم اشاعه فرهنگ ملی و اسلامی از آنجایی که عده ای فقط به درآمد اقتصادی می اندیشند، در حالیکه خود اشاعه فرهنگ ملی و دینی در بلندمدت درآمدزا نیز خواهد بود (پورمحمدی، ۱۳۹۰). از سوی دیگر، پارک های آبی هم به دنبال تأمین اهداف زیر است:

الف) ایجاد آرامش و بهبود کیفیت زندگی استفاده کنندگان از پارک، ب) جذب گردشگر و توسعه اقتصادی شهری که پارک آبی در آن است، پ) جایگاهی برای تفریح و ورزش های آبی، ج) گسترش فرهنگ ورزش های آبی و طرح بهینه سازی اوقات فراغت جوانان، د) پارک های آبی برای گردش های گروهی و

کاری، تجدید دیدارهای خانوادگی و گردهمایی دوستان، محیط بسیار مناسبی است، ر) ایجاد تسهیلات و امکانات پارک به گونه ای که دیدار کنندگان بتوانند تجربه های ارزشمندی کسب کنند.

در این مطالعه پس از تشریح مفاهیم نظری و در راستای اهدافی چون طراحی فضاهای باز، به نحوی که ضمن توجه به نیازهای استفاده کنندگان، بستر مناسبی برای رفتارهای مطلوب فراهم گردد. تعیین فعالیت های مناسب، بررسی پارامترهای مورد نیاز جهت برنامه ریزی برای تفرج در پارک آبی روانسر به بررسی چگونگی برنامه ریزی گردشگری طبیعی در پارک آب روانسر پرداخته شد. برای استفاده بهینه از تمام قسمت های پارک آبی روانسر و با در نظر گرفتن نیاز مراجعه کنندگان، علاوه بر ارزیابی تفرجی پارک آبی به بررسی برخی از مشخصه های اقتصادی - اجتماعی مؤثر در تفرج داخل پارک و امکان تأثیرگذاری فاکتورهای منابع آبی در استفاده گردشگران از مکان های مختلف تفرجی پرداخته شد. از طرفی با توجه به افزایش جمعیت و به دنبال آن افزایش تقاضا برای تفرج، توسعه پارک ها از عواملی است که باید مورد توجه قرار گیرد. لذا امکان توسعه پارک آبی روانسر در پایان مورد بررسی قرار گرفته و فعالیت های پیشنهادی ارائه گردید.

۱. پرسش های پژوهش

الف) آیا سرآب روانسر می تواند جاذب گردشگری باشد؟ ب) آیا پارک آبی روانسر می تواند پاسخگوی نیازهای ساکنین شهر باشد؟ ج) وضعیت جذب گردشگر و توسعه اقتصادی در شهر روانسر به چه صورت است؟

۲. روش پژوهش

روش تحقیق در پژوهش حاضر تحلیلی - توصیفی، برای دستیابی به شاخص ها از مطالعات کتابخانه ای، پژوهش های میدانی یا همان روش مشاهده، یکی از روش های مؤثر و کارآمد در تحقیقات موردی است. اطلاعاتی را که از این طریق می توان بدست آورد از طریق روش های دیگر کمتر می توان بدست آورد. زیرا این روش به محقق اجازه می دهد مستقیماً پدیده مورد مطالعه را ببیند و واقعیت را به صورت مستقیم و بدون واسطه درک کند (حافظنیا، ۱۳۸۹)، گفتگو با افراد با تجربه در زمینه فعالیت های گردشگری، پژوهش های اینترنتی و... استفاده گردید. با استفاده از مدل تحلیلی SWOT سعی گردید نقاط ضعف، قوت، تهدید، فرصت در منطقه بررسی گردید.

۳. چارچوب نظری پژوهش

۳-۱. گردشگری

گردشگری به مجموعه فعالیت هایی گفته می شود که گردشگران و ارائه کنندگان تسهیلات انجام می دهند. حال گردشگر کسی

است که به گردش و گشت و گذار می‌رود، مانند یک ورزشکار یا مسافری که در پی دیدن مناظر است. شخصی گردشگری شهری در حال حاضر به تعداد نسبتاً کمی از شهرها محدود می‌باشد و بسیار رقابتی است. شهرها معمولاً جاذبه‌های متنوع و بزرگی شامل موزه‌ها، بناهای یادبود، استادیوم‌های ورزشی، پارک‌ها و... دارا هستند که خود گردشگران بسیاری را جذب می‌کند (حاتمی‌نژاد، شعبانی‌فرد، ۱۳۸۷). علاوه بر این، حتی در صورتیکه جاذبه‌های گردشگری در مناطق غیرشهری واقع باشند باز هم، حجم زیادی از گردشگری در شهرها متمرکز می‌شوند (تیموسی، وال، ۱۳۸۷). همگام با توسعه گردشگری در نواحی شهری، برای برآوردن نیازهای گردشگران به مکان‌های تفریحی و رفاهی، فضاهای تفریحی بیشتری نظیر پارک‌های آبی ساخته می‌شود (حاتمی‌نژاد، شعبانی‌فرد، ۱۳۸۷). در حقیقت، هر فضایی که آب امکان تجلی می‌یابد، همواره نقش بارزی در جذب مردم ایفا می‌کند (پاکزاد، ۱۳۸۴). البته بازدیدکنندگان خارج از شهر تنها کسانی نیستند که از این امکانات استفاده می‌کنند و خود مردم شهر هم از این زیرساخت‌ها بهره‌مند می‌شوند. در سال‌های اخیر، دولت و حکومت‌های محلی در سراسر جهان از پتانسیل‌های گردشگری چه طبیعی و چه انسان ساخت، به عنوان وسیله‌ای برای توسعه اقتصادی آگاهی یافته‌اند و گردشگری را بطور کلی، و جاذبه‌ها را به صورت خاص برای توسعه اقتصاد شهری، توسعه شهری، توسعه منطقه‌ای و توسعه اقتصاد ملی، به کار برده‌اند (حاتمی‌نژاد، شعبانی‌فرد، ۱۳۸۷).

۳-۲. پارک آبی

پارکی تفریحی است که از ابزارهای سرگرم‌کننده و بازی‌های آبی مانند سرسره‌ها، رودخانه‌ها، تفریحات آبی، سونا، استخرها و غیره تشکیل شده است. در بعضی از پارک‌های آبی با ایجاد موج‌های مصنوعی امکان موج‌سواری را نیز محیا کرده‌اند. پارک‌های آبی، با سابقه‌ای طولانی در دنیا، یکی از مهیج‌ترین و پرجاذبه‌ترین تفریحات سرگرمی‌های ساخته دست بشر بوده و در ردیف یکی از پرجاذبه‌ترین رشته‌ها در صنایع تفریحی و توریستی است که در دو نوع کلی روباز (Outdoor) و سرپوشیده (Indoor) قابل طراحی و اجرا است. طراحی و احداث مجموعه‌های پارک آبی نیاز جمع شدن تخصص‌های گوناگون در کنار هم دارد که از

مهم‌ترین آنها می‌توان به سه موضوع طراحی و اجرای عملیات ساختمانی، تأسیساتی و طراحی و تولید هنرمندانه، ایمن و خلاقانه تجهیزات برای تولید انواع وسایل بازی و سرگرمی مورد استفاده در پارک‌های آبی اشاره کرد. محبوبیت پارک‌های آبی از زمان معرفی آن، یعنی اواخر ۱۹۴۰ بر می‌گردد. کشور ایالات متحده آمریکا بیشترین تعداد پارک‌های آبی را با بیش از هزار پارک آبی و ده‌ها پارک جدید در هر سال دارا می‌باشد. عمده سازمان‌های آن IAAPA (انجمن بین‌المللی پارک‌های سرگرمی و جاذبه) و انجمن جهانی WWA (انجمن جهانی پارک آبی می‌باشند) فغفوریان و همکاران، (۱۳۹۰).

۳-۳. اثرات اقتصاد توسعه گردشگری

ایجاد اشتغال، کسب درآمد ارزی برای کشور میزبان و بهبود تراز پرداخت‌ها، افزایش درآمدهای مالیاتی از محل در فعالیت‌های اقتصادی مرتبط با گردشگری، ایجاد تعادل منطقه‌ای، تعدیل ثروت، دگرگون ساختن فعالیت‌های اقتصادی و سوق دادن درآمد از مناطق شهری به روستاها و بالاخره جلوگیری از برون کوچی روستاییان (استاد حسین، ۱۳۷۹، ص ۱۴). در بسیاری از کشورهای جهان، گردشگری به عنوان یکی از بخش‌های کلیدی و اصلی، برای توسعه و پیشرفت اقتصادی عمل کرده است. البته میزان تأثیر گردشگری در توسعه، با نظام حکومتی و جهت‌گیری آنها، ارتباط مستقیم دارد. آثار اقتصاد گردشگری، چندگانه است. مهم‌ترین اثر آن، ایجاد اشتغال و درآمد است. نتایج تحقیقات متعدد، مؤید این است، که گردشگری به کاهش بیکاری و درآمدزایی منتهی می‌گردد (زاهدی، ۱۳۸۵، ص ۴۰). گردشگری از طریق تأثیر بر درآمد ملی، اشتغال، تغییر قیمت‌ها و تراز بازرگانی ملی، اقتصاد کشور را تحت تأثیر قرار می‌دهد. میزان این تأثیر، بستگی به نوع سرمایه‌گذاری و جایگاه این صنعت در اقتصاد ملی دارد. ارزیابی آثار اقتصادی صنعت گردشگری، سبب فراهم نمودن اطلاعات لازم، جهت شکل‌گیری سیاست‌های توسعه گردشگری می‌گردد. گردشگری، مفیدترین بخش صنعتی جهان است و بر چند فعالیت اقتصادی از جمله: اشتغال، منابع انسانی، توسعه، تجارت بین‌المللی و تراز پرداخت‌ها تأثیرگذار است. برخی از دولت‌ها بخش گردشگری را به عنوان یک منبع درآمد مالیاتی، مورد استفاده قرار می‌دهند. این درآمد، گاهی مخارج دولت در این

جدول ۱: اثرات اقتصادی گردشگری
(ضرغام، ۱۳۸۱)

جنبه‌های منفی	جنبه‌های مثبت
تورم، افزایش عمومی قیمت‌ها، مشاغل فصلی و بیکاری،	افزایش درآمدزایی ارزی، ایجاد فرصت‌های شغلی، تحرک سرمایه‌های ملی، جلب سرمایه‌های خارجی،
افزایش قیمت زمین، توسعه بخش خدمات و تحلیل تولید کالایی،	بهسازی و توسعه تأسیسات زیربنایی، موازنه
کاهش خدمات عمومی همگانی، توسعه نامتعادل منطقه، وابستگی به کشورهای بیگانه.	پرداخت‌های بین‌المللی، توسعه صادرات غیرنفتی، به کارگیری توانایی‌های موجود محلی، توسعه منطقه‌ای.

بخش را تأمین کرده و گاهی به درآمد عمومی اضافه می‌شود. این مالیات‌ها به سه گروه مالیات بر محصولات گردشگری - مالیات برگردشگران - اخذ هزینه از استفاده‌کننده قابل تقسیم‌بندی هستند. گردشگری، به تمام بخش‌های اقتصادی یک کشور مربوط شده و اثرات اقتصادی خود را، بر همه این حوزه‌ها برجای می‌گذارد. منظور از اثرات اقتصادی گردشگری، کلیه اثری است که بر پیکره اقتصادی تأثیر می‌گذارد. گردشگری، از طریق تأثیر بر مؤلفه‌های عمده اقتصادی مانند درآمد، اشتغال، سطح قیمت‌ها، عرضه و تقاضا، ترازهای مالی و مالیاتی جامعه را، تحت‌تأثیر قرار می‌دهد. در این راستا گردشگری، بزرگترین تولیدکننده تولید ناخالص داخلی و اشتغال بوده و باعث رونق بسیاری از کشورها و مناطق می‌باشد (Jeffries, 2001).

۴. محدوده مورد مطالعه

۴-۱. موقعیت جغرافیایی شهر

شهرستان روانسر به عنوان دروازه اورامانات یکی از پرجاذبه‌ترین مناطق گردشگری استان کرمانشاه است. قدیمی‌ترین آثار سکونت انسان در اطراف روانسر به دوره پارینه سنگی میانی تا فرا پارینه سنگی باز می‌گردد که حداقل از حدود ۵۰ هزار سال تا ۱۲ هزار سال پیش را شامل می‌شود، شهرستان روانسر (نیکور باستان) در حدود ۵۵ کیلومتری شمال غرب کرمانشاه و در دامنه کوه یله ور، (کوهستان شاهو) قرار داشته و آب و هوای آن نسبتاً سرد و مرطوب بوده و از میزان بارش سالانه چشمگیری برخوردار است. (طاهری، ۱۳۸۰) سراب روانسر در ۳۴ درجه و ۴۳ دقیقه ۳۹ ثانیه عرض شمالی و ۴۶ درجه و ۴۸ دقیقه ۴۱ ثانیه طول شرقی واقع شده است.

۴-۲. معرفی سایت محدوده

محدوده گردشگری سراب روانسر واقع در مرکز شهر روانسر یکی از ۵۰ منطقه نمونه گردشگری استان کرمانشاه است. محورهای گردشگری، جاذبه‌های کوهستانی، پوشش گیاهی طبیعی و مصنوعی (باغات)، ارتفاعات زیبا و مسیر کوهنوردی از جمله

تصویر ۱: موقعیت محدوده گردشگری سراب روانسر در داخل شهر روانسر (google earth)

ویژگی‌های بارز منطقه نمونه گردشگری سراب روانسر است. سایت پارک دارای بهترین موقعیت از لحاظ دسترسی بوده به طوری که فقط یک مسیر اصلی برای تمام شهر موجود است که دقیقاً از وسط آب و رودخانه می‌گذرد، که به صورت خطی تمام شهر را به هم متصل کرده و مناطق مسکونی در امتداد آن شکل گرفته‌اند. این مسئله از سویی نکته‌ای مثبت تلقی شده زیرا برای رسیدن به سایر نقاط شهر باید حتماً از مسیر اصلی گذشت که موجب دیدن و گذر از سراب شده و از دید دیگری باعث ایجاد سر و صدای زیاد و ترافیک در شهر می‌شود.

۴-۳. مجاورت

این سایت از قسمت شمالی به قبرستان تاریخی شهر، از جنوب غربی به بازارچه مرزی شهرستان و از شرق و جنوب شرقی و غرب نیز به مناطق مسکونی می‌رسد. در جنوب ادامه دریاچه به شکل رودخانه سیستمی خطی را می‌سازد که فضاها را به صورت رشته‌ای تسلسلی به هم پیوند می‌زند. این پارک آبی در واقع از سه قسمت کوه (نمادی از استواری و صلابت)، دریاچه (نشانه‌ای از جوشش و حرکت) و پارک و فضای سبز (نشانی از زندگی) تشکیل یافته است که همگی به نحوی وابسته به آب می‌باشند، که به شکل عنصری در میان فضا توانایی بی‌نظیری در متمرکز کردن مفاهیم و تشدید روح فضا را دارد.

تصویر ۲: موقعیت محدوده گردشگری سراب روانسر در داخل شهر روانسر

تصویر ۳: نمای از سراب روانسر در داخل بافت شهر روانسر

۴-۴. تأثیر آب بر گردشگری منطقه

آب با قابلیت‌های مختلف خود مانند حیات، تازگی، درخشندگی، پاکیزگی، رونق و رواج روشنایی، سکون و آرامش و تحرک، احساس‌های متفاوت در روح و روان انسان گذارده است این مسأله در رابطه با مکان‌هایی مانند پارک یا باغ بیشتر چشمگیر است. زیرا عنصر آب به عنوان یکی از زیباترین زمینه‌های دید و یکی از موارد تکمیلی فضای سبز مورد استفاده قرار می‌گیرد. این دریاچه زیبا از کوه‌های شاهو سرچشمه گرفته و از قسمت شمال غربی آن جوشیده و ضمن تطیف هوا با صدای مطلوب خود، مجموعه حواس افراد را تحت تأثیر قرار داده، نشستن و تماشا را در این فضا خوشایند می‌سازد.

۴-۵. کوه

سنگ و خاک ماده اصلی محیط را تشکیل داده و در وضعیت طبیعی سنگ و خاک گاهی به شکل سینه‌کش و صخره‌کش، لبه فضا را می‌بندند. سنگ و خاک احساس عظمت و پایداری را منتقل می‌سازند آنها می‌توانند پرمایگی رنگ و بافت را نیز بیان کنند. کوه در قسمت شمالی و دریاچه قرار داشته و با اشراف بر آن احساس ثبات و پایداری و عظمت و سختی را در مقابل لطافت و پویایی و حرکت آب دریاچه به نمایش می‌گذارد، همچنین با تعبیه آلاچیق‌ها و درختان و فضاهای نشستن منظره‌ای بدیع را برای هر بیننده‌ای می‌آفریند.

۴-۶. فضای سبز

گل و گیاه باعث ایجاد حس نگرش مثبت به زندگی و آرامش، احساس شادی و رضایت، صمیمیت و آرامش در افراد می‌شود در کل سایت تنوع کاشت خاصی برای گیاهان وجود نداشته و آنچه که در طی این چند سال توسط شهرداری طراحی شده، شامل قسمت‌هایی در غرب و جنوب غرب دریاچه بوده و فاقد هندسه خاصی است. گیاهان طراحی شده در سایت عموماً شامل چمن گیاهی پوشاننده زمین، علفی با بوته‌های کوتاه به عنوان صفحه گیاهی عمل می‌کنند، آنها صفحه تغییرناپذیر خاک و سنگ را با فرشی که از نظر خط، فرم، رنگ و بافت بسیار متغیر است می‌پوشانند این مواد گیاهی برعکس خاک تنوع فصلی جالبی به صفحه کف می‌بخشند. بر روی کوه درختان سرو نقره‌ای و کاج تهران به وفور مشاهده شده که در گذر زمان و با رشد و تناوری ایجاد سایبانی فراخ را بر روی کوه نموده‌اند، در میان آب دریاچه چند درخت بید مجنون کهن سال وجود دارد که تأکیدی بر جوشش و حرکت آب است. در فضای چمن‌کاری ترکیبی از درختان برگ‌ریز که به زیبایی زایش بهار، بلوغ تابستان، کهنگی پاییز و عربانی زمستان را در چهار فصل سال را نشان می‌دهند و همچنین درختان همیشه‌سبز که در ترکیب با درختان

خزان‌دار تضادی شاخص را بیان می‌کند، گل‌های فصلی به ندرت در سایت کاشته شده و عموماً فضای سبز متشکل از درختان و چمن است.

۴-۷. تأثیر گردشگری بر اقتصاد منطقه

در جهانی که فرهنگ تبدیل به کالا شده است، شهرهای سراسر دنیا کاملاً آگاهند که می‌توانند اقتصادهای خود را از طریق صنایع تفریحی و گردشگری شهری تقویت کنند. سراب روانسر به عنوان یک نمونه طبیعی و بکر در استان کرمانشاه که هم فضای باز برای تفریح و تفرج را فراهم می‌آورد و همچنین زمینه تأثیرگذار برای پیشرفت اقتصادی فراهم می‌کند. به واسطه وجود این دریاچه آبی حضور گردشگران به خصوص در ایام بهار و تابستان به عنوان بخشی از یک برنامه اقتصادی بزرگتر برای کل محدوده، که علاوه بر تبادل فرهنگ در میان مردم، بازرچه مرزی در مجاورت این دریاچه برپاشده که منبع درآمد مهمی برای اهالی شهرستان محسوب می‌شود. همچنین در راستای حمایت از موتور اقتصادی محلی و تولیدات کشاورزی آب دریاچه که سرچشمه رودخانه قره‌سو می‌باشد با عبور از کنار مزارع کشاورزی این شهرستان مهم‌ترین منبع آب، آبیاری آن محسوب شده به گونه‌ای که شهرستان روانسر را تبدیل به قطب کشاورزی در غرب کشور نموده است.

۴-۸. آوا و نوا

دریاچه در کنار شریان اصلی شهر قرار گرفته و شرشر آب‌های خروشان و صدای دلنواز آب که در فضا پخش می‌شود مانع شنیدن سر و صدای ماشین‌ها و همه‌همه‌های مردم می‌شود. صدای خنده و شادی کودکانی که با هیاهو پشت سر هم از پله‌های پیچ در پیچ پارک بالا می‌روند، فضا را پر کرده و حضور جمع‌های خانوادگی هم نشاط و شادابی خاصی را به محیط پارک می‌دهد.

تصویر ۵: موقعیت محدوده گردشگری سراب روانسر در داخل بافت شهر روانسر

۴-۹. نورپردازی

نورپردازی پارک‌های شهری، سیمای شبانه به عنوان جزء لاینفکی در طراحی پارک‌ها و باغ‌ها باید به طور هم زمان و با سایر بخش‌ها مورد توجه طراحان قرار گیرد. نورپردازی پارک‌ها را در جهت کمک به خوانایی نقاط عطف، نشانه‌ها، مسیرهای عبوری، ایجاد تسهیلات و امنیت و تشویق شهروندان در استفاده شبانه از پارک‌ها مؤثر قلمداد می‌شود. وظایفی که بنجامین اوانز در کتاب خود به نام نور روز در معماری آن را چنین توصیف می‌کند: استفاده بیانی از نور به شکلی نمادین، فراگیر، خشنودکننده، ساده و غریزی و در عین حال ابهام‌آمیز برای گشودن پنجره خیال‌های بشری، بزرگترین وظیفه نورپردازی در عصر ماست. نورپردازی پارک مقوله‌ای است که می‌تواند در ایجاد ارزش و جذابیت افزوده در جاذبه‌های گردشگری تأثیر مناسبی بر جای گذارد. نورپردازی علاوه بر احیای بافت در شب و ایجاد خاطره ذهنی مناسب در گردشگران، می‌تواند از طریق تأثیرگذاری در امنیت و نیز افزایش زمان گردشگری و در صورت بهره‌گیری مناسب به عنوان یک جاذبه گردشگری مورد بهره‌برداری قرار گیرد. (تقوایی و همکاران، ۱۳۹۰). نورپردازی در فضای سبز و چمن‌کاری (کنار دریاچه) به نحو مطلوبی انجام شده به گونه‌ای که زیبایی خاصی را به پارک القاء می‌کند. بر روی کوه نور و چراغ به اندازه کافی وجود نداشته که فضا را روشن کند و متأسفانه خلوتی، باعث شده است که این مکان محلی برای حضور و تجمع اراذل و اوباش در شب شود که این خود عاملی برای عدم حضور افراد به خصوص خانواده‌ها در کوه است.

۵-۹. بحث و تحلیل یافته‌های پژوهش

۵-۱. عوامل طبیعی - جغرافیایی

از ارتفاعات مهم اطراف آن می‌توان به ماه زرد، انجیره، شور و طاقه چرمی اشاره کرد. چشمه بزرگ سراب گنی خانی در روانسر سرچشمه اصلی رودخانه قره‌سو است. از دیگر رودخانه‌های اطراف آن یکی وشکه رو در شرق آن و دیگری گراب یا آوی خر در جنوب‌غربی آن است. بجز چشمه پر آب گنی خانی، دو چشمه سراب جاوری و سراب بروارین در نزدیکی روانسر واقع‌اند. آب و هوای آن نسبتاً سرد و مرطوب بوده و از میزان بارش سالانه چشمگیری برخوردار است. اقتصاد آن عمدتاً متکی به کشاورزی و دامداری است.

۵-۲. عوامل زیست محیطی

مهم‌ترین نقطه قوت مجموعه در زمینه عوامل زیست محیطی فقدان دیدگاه اقتصادی سبز محور در زمینه بهره‌گیری از گردشگری در حوزه اکوتوریستی منطقه به شکل اقتصادی و چشمگیر و ضعف در فرآیند اجرای اقدامات حفاظتی و کنترل عناصر تهدیدکننده پهنه‌های زیست محیطی است. همچنین از نقاط تهدید این منطقه نابودی و اضمحلال گونه‌های گیاهی و جانوری بر اثر دخالت‌های ممتد و مستمر گردشگران در منطقه و تقویت روند تحلیل منابع آبی منطقه و تسریع روند کم آبی خشکی و یا شوری سفره‌های آب زیرسطحی قابل ذکر است.

۵-۳. عوامل اجتماعی - فرهنگی

در زمینه عوامل اجتماعی - فرهنگی یکی از مهم‌ترین نقاط قوت سراب روانسر وجود جمعیت و گروه‌های سنی فعال و جویای کار است که می‌تواند در تسهیل و رونق گردشگری منطقه نقش

جدول ۲: بررسی نقاط قوت، ضعف، فرصت، تهدید عوامل جغرافیایی منطقه (نگارندگان)

نقاط قوت	نقاط ضعف	فرصت	تهدید
- برخورداری از تنوع اقلیمی، جغرافیایی - خاک زراعی خوب و بارندگی نسبتاً مناسب - وجود عوارض توپوگرافی متنوع از قبیل دشت، جلگه، کوهستان و جنگل - برخورداری از انواع چشم‌اندازهای آبی از قبیل رودخانه، آبشار، چشمه و ... - اقلیم معتدل تا سرد کوهستانی با ایجاد بستر مناسب برای انواع گردشگری‌های فصلی - تنوع جغرافیای انسانی در منطقه - موقع و مکان جغرافیایی استراتژیک منطقه و همجواری با کشور عراق - جغرافیای تاریخی غنی و متنوع	- سختی اقلیمی در قریب به شش ماه از سال - عدم توزیع متعادل شبکه ارتباطی سریع و ایمن در منطقه - فقدان برنامه‌ریزی برای ارتباط سیستمی مؤلفه‌های جغرافیایی مختلف با هدف بهره‌برداری یکپارچه و هدفمند از مزیت‌های جغرافیایی - طبیعی در منطقه - عدم اشراف و اطلاع مدیران از شیوه‌های بهره‌برداری از مزیت‌های طبیعی و جغرافیایی منطقه - نزدیکی به مناطق پرخطر و زلزله‌خیز صحنه و سنقر - تغییرات ناگهانی در کاربری زمین بالاخص مناطق جغرافیایی خوش آب و هوا و یا چشم‌اندازهای طبیعی بکر	- توجه در سطح کلان به مبحث اکوتوریسم در منطقه - سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در مناطق با مزیت طبیعی، جغرافیایی بالا - تمایل مردم به استفاده از قابلیت‌های اکوتوریستی در منطقه	- فرسایش، تخریب و یا استهلاک سریع اشکال و عناصر طبیعی - مخاطرات ناشی از زلزله و لغزش زمین در راه‌ها، شریان‌ها و اماکنی که زیرساخت‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها در آنها انجام گرفته است.

جدول ۳: بررسی نقاط قوت، ضعف، فرصت، تهدید عوامل زیست محیطی (نگارندگان)

نقاط قوت	نقاط ضعف	فرصت	تهدید
- وجود قابلیت‌ها و پتانسیل‌های بالای زیست محیطی در منطقه	- کم‌توجهی به میراث‌های زیست محیطی منطقه	- توسعه گردشگری به گونه‌ای که از منابع طبیعی حفاظت شده و مانع از بین رفتن و آلوده‌سازی آن شود.	- نابودی و اضمحلال گونه‌های گیاهی و جانوری بر اثر دخالت‌های ممتد و مستمر گردشگران در منطقه
- تنوع گونه‌های جانوری و زیست محیطی و گاه‌آباد نادر در منطقه	- فقدان مطالعه و پروژه‌های بلند مدت و برنامه‌ریزی شده در عرصه گونه‌های جانوری و به عبارتی تنوع گونه‌های زیست محیطی منطقه و عدم شناخت زمینه‌های بهره‌مندی غیر مضر از آنها	- محافظت از سیستم‌های طبیعی باقی‌مانده و مراقبت از زیستگاه‌های حیات وحش و چشم‌اندازهای طبیعی	- آلوده‌سازی محیط زیست طبیعی با انتشار گونه‌ها و رسته‌های ناهمساز و غیرمناسب با طبیعت و محیط سراب روانسر
- تنوع اقلیمی قابل توجه به همراه پهنه‌بندی‌های زمین ساختی و ژئومورفولوژیکی متفاوت در منطقه	- فقدان دیدگاه اقتصادی سبز محور در زمینه بهره‌گیری از گردشگری در حوزه اکوتوریستی منطقه به شکل اقتصادی و چشمگیر	- زمین‌های طبیعی	- انتشار زباله و تخریب اراضی با قابلیت زراعی مناسب
- همسایگی و همجواری با یکی از سایت‌های اصلی ژئوپارک ایران در کرمانشاه	- وجود زمینه ناهم‌انگهی های میان بخشی ارگانی در حوزه محیط زیست منطقه	- زمین‌های طبیعی	- تغییر و تبدیل کاربری و پوشش زمین و تسریع فرآیند فرسایش در منطقه
- شبکه هیدروگرافیک گسترده و درخور توجه در منطقه	- میان بخشی- ارگانی در حوزه محیط زیست منطقه‌ای	- زمین‌های طبیعی	- تقویت روند تحلیل منابع آبی منطقه و تسریع روند کم آبی خشکی و یا شوری سفره‌های آب زیرسطحی
- وجود پهنه‌های جنگلی، دشتی، کوهستانی و ... قابل توجه در منطقه	- کم‌توجهی به توسعه پایدار منابع و مؤلفه‌های زیست محیطی منطقه	- زمین‌های طبیعی	- شوری سفره‌های آب زیرسطحی
	- ضعف در فرآیند اجرای اقدامات حفاظتی و کنترل عناصر تهدید کننده پهنه های زیست محیطی		

برنامه‌ریزی قابل توجهی صورت نگرفته است.

اساسی ایفا نمایند. با این حال نقطه ضعف این مکان آشنایی اندک و عدم تسلط مردم محلی به زبان رسمی و نیز زبان‌های زنده دنیا جهت برقراری ارتباط کارآمد است.

۵-۵. عوامل زیرساختی

در زمینه عوامل زیرساختی عدم مشارکت عمومی در حفظ و نگهداری از زیرساخت‌ها و آسیب‌پذیری از مخاطرات طبیعی نظیر زلزله، ریزش زمین و عدم هماهنگی میان بخشی در تأمین، ارتقاء و نگهداشت زیرساخت‌ها و فقدان یکپارچگی عملکرد سازمانی از مهم‌ترین عوامل تهدید این منطقه تلقی می‌شود. با این حال تأسیس و یا وجود مراکز اقامتی اولیه قابل قبول در مناطق گردشگری از قبیل: هتل‌ها، مهمانسرا و مانند آن و انتقال و اتصال شبکه‌های آب - برق و گاز و ... به تمامی محدوده در منطقه‌های هدف گردشگری از نقاط قوت مجموعه سراب روانسر است.

۵-۶. صنعت گردشگری

سراب روانسر یکی از چندین جاذبه گردشگری استان کرمانشاه است که چشم‌اندازی زیبا و طبیعی دارد. این سراب پر آب و زیبا در روانسر از توابع استان کرمانشاه قرار دارد و در ایام سال، پذیرای میهمانان بسیاری از اقصی نقاط کشور است. سادگی مردمان این دیار در نظر هر مسافری خاطرهای خوب ترسیم می‌کند و آب و هوای مطلوب روانسر از دیگر نکاتی است که می‌تواند این خاطرات را ماندگارتر کند. در حاشیه این سراب فضایی دلنشین وجود دارد که بازدیدکنندگان در آن توقف می‌کنند و از دیدن مناظر زیبای اطراف لذت می‌برند. سراب روانسر سرچشمه رودخانه قره‌سو که یکی از بزرگ‌ترین و طولانی‌ترین رودخانه‌های استان کرمانشاه

۵-۴. عوامل اقتصادی

تنها کارخانه توپ دست‌دوز ایران در شهر روانسر مستقر است که به ۳۰ استان و هزار شهر در ایران توپ دست‌دوز صادر می‌کند. سالانه حدود ۳۵۰ هزار توپ دست‌دوز در این شهر تولید می‌شود که تمام آنها توسط زنان تولید می‌شود. یکی از بزرگ‌ترین گاو‌داری‌های ایران در حسن آباد روانسر قرار دارد. در سال‌های اخیر نیز صنعت پرورش دام و طیور در روانسر رشد بالایی داشته و روانسر در حال حاضر یکی از مراکز اصلی تأمین گوشت مرغ استان است. چندین واحد صنعتی نیز در شهرک صنعتی حسن آباد مشغول به کار هستند. شهرستان روانسر به دلیل وجود آب‌های فراوان قطب کشاورزی استان کرمانشاه محسوب می‌شود و بیشترین نیروی کاری این شهرستان به کشاورزی اشتغال دارند از عمده محصولات روانسر می‌توان به گندم، جو، نخود، صیفی‌جات، سبزیجات و خصوصاً ذرت (که دارای بیشترین برداشت در هکتار، در کشور می‌باشد) اشاره کرد. همچنین از سال ۱۳۸۵ تولید گوجه‌فرنگی گسترش یافته که محصولات آن کارخانه رب گوجه‌فرنگی روژین را تغذیه می‌کند. شهرستان روانسر به یکی از تولیدکنندگان مهم رب گوجه‌فرنگی در کشور تبدیل شده است. در این راستا در مورد جذب اقتصاد گردشگری و به خصوص جذب گردشگر در سراب روانسر متأسفانه هیچ‌گونه

است که خود از کوه‌های شاهو سرچشمه می‌گیرد.

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد نقش سراب روانسر در توسعه اقتصاد شهری در شهر روانسر به علت ناهماهنگی با سایر نهادهای دخیل در امور توسعه شهری نتوانسته نقش شایسته‌ای در نیل به توسعه اقتصاد پایدار در گردشگری ایفا نماید. همچنین در سطح خرد که در یافته‌های تحقیق به آنها اشاره شده عملکرد مطلوبی نداشته است. ولی متأسفانه با توجه به ظرفیت‌های بالای گردشگری در شهر روانسر چشمگیر نمی‌باشد و نتوانسته

است تأثیر بسزایی در جذب گردشگری توسعه شهری و ایجاد زیرساخت‌های خدماتی و رفاهی مجهز و مدرن آنچنان که شایسته شهر روانسر با قدمت چند صد ساله می‌باشد داشته باشد، امید است با سرمایه‌گذاری‌های لازم در صنعت گردشگری شهری در آینده نزدیک شاهد شکوفایی آن در شهر روانسر و مهم‌تر از آن، توسعه اقتصاد پایدار این شهر و همچنین ایجاد زیرساخت‌های گردشگری درخور این شهر با توجه به وجود پتانسیل‌های غنی در این زمینه شاهد باشیم.

جدول ۴: بررسی نقاط قوت، ضعف، فرصت، تهدید عوامل اجتماعی - فرهنگی (نگارندگان)

نقاط قوت	نقاط ضعف	فرصت	تهدید
- وجود مراکز آموزش عالی و فنی و حرفه‌ای قابل قبول در منطقه	- عدم جذب نیروهای کارآمد و متخصص به منطقه و از منطقه	- آشنا شدن گردشگران در مورد ویژگی‌های فرهنگی جامعه میزبان	- تغییر الگوهای فرهنگی منطقه
- وجود موزه‌ها و نگارخانه‌ها - سینماها و خانه‌های فرهنگ و کتابخانه‌ها	- فقدان فعالیت‌های فرهنگی - تبلیغاتی پیوسته، هدفمند و بلندمدت در عرصه گردشگری منطقه	- تقویت زمینه‌های مناسب تبلیغاتی در عرصه فرهنگ‌سازی و تقویت پایه‌های فرهنگی از طریق برقراری تعاملات مثبت	- تغییر فرهنگ محلی در محدوده گردشگری سراب روانسر برای تطابق با فرهنگ گردشگران، بدون تقویت ارکان فرهنگ و سنن بومی منطقه
- وجود آژانس‌ها و مراکز خدمات جهانگردی در منطقه	- استاندارد نبودن بسیاری از مراکز فرهنگی و اطلاع‌رسانی و... با تعاریف روز جهان و منطقه	- فرهنگی ما بین اهالی بومی منطقه و گردشگران	- جایگزینی اجتماعی از طریق مهاجرت نیروی کار از سایر نواحی به این منطقه و پیامدهای فرهنگی ناشی از مهاجرت مانند ناهنجاری‌های اجتماعی - فرهنگی (جرم، فساد و...)
- روح میهمان‌نوازی قوی	- آشنایی اندک و عدم تسلط مردم محلی به زبان رسمی و نیز زبان‌های زنده دنیا جهت برقراری ارتباط کارآمد و سرویس‌دهی‌های بهتر عمومی	- احیاء، باز زنده‌سازی و فعال نمودن سبک‌های معماری محلی - منطقه‌ای	-
- آداب و سنن محلی پیشرو و مترقی	- گسست قابل توجه ما بین بدنه اجتماع با بدنه تصمیم‌ساز و تصمیم‌گیر جامعه	- تقویت و ترغیب زمینه مشارکت افراد محلی در فرآیندهای برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری منطقه	-
- جمعیت بومی قابل توجه جهت تقویت بازارهای محلی گردشگری	-	- ارتقاء ظرفیت سفرزایی محلی	-
- وجود زمینه مناسب جهت مشارکت‌های محلی در ارتقاء کمیّت و کیفیت امور مرتبط با گردشگری	-	-	-
- وجود جمعیت و گروه‌های سنی فعال و جویای کار که می‌تواند در تسهیل و رونق گردشگری منطقه نقش اساسی ایفا نمایند.	-	-	-

جدول ۵: بررسی نقاط قوت، ضعف، فرصت، تهدید عوامل اقتصادی (نگارندگان)

نقاط قوت	نقاط ضعف	فرصت	تهدید
- وجود قابلیت‌های اقتصادی - صنعتی بالقوه و بالفعل در منطقه	- محدود بودن قابلیت رقابتی بنگاه‌های اقتصادی منطقه در مقایسه با رقبای فرامنطقه‌ای و بین‌المللی	- فقدان زیرساخت‌های مولد اقتصادی در بخش‌های اصلی اقتصادی	- اشتغال‌زایی در عرصه فعالیت‌های مرتبط با گردشگری در منطقه از قبیل: کار در آزمایشگاه‌های زیست محیطی، موزه‌گردانی، محیط‌های اداری، واحدهای تجاری - خدماتی، پارکینگ‌های عمومی، پمپ بنزین، هتل‌ها، اقامتگاه‌های توریستی، سالن‌های ورزشی، سایت‌های آمادگی جسمانی و بدنسازی، قایق‌رانی و اسکی در آب، سوارکاری، استخرهای سرپوشیده، ورزش‌های ساحلی، مراکز پذیرایی، مراکز درمانی، موزه‌های طبیعت، مراکز پرورش گل و گیاه و ...
- مزیت نسبی صنایع دستی در منطقه و تنوع آن	- تجاری در منطقه در مقایسه با سایر مناطق	- ریسک‌پذیری کم سرمایه‌گذاری اقتصادی در منطقه	-
- تکمیل بودن چرخه فعالیت‌های اقتصادی در منطقه از مرحله تهیه مواد اولیه تا تولید کالاها و واسطه‌ای و مصرفی نهایی	- فقدان زمینه مناسب در عرصه هماهنگی و همکاری میان بخشی بنگاه‌های اقتصادی در منطقه جهت افزایش و ارتقاء رضایت‌مندی مشتریان، کاهش هزینه‌های ناشی از مقیاس و تجمع	- بالا بودن تعرفه‌ها و مالیات‌های وضع شده بر زیربخش‌های اقتصادی	-
- وجود شبکه عرضه و توزیع کالا و خدمات نسبتاً قابل قبول در منطقه	- پایین بودن استاندارد، عملکرد و کیفیت شبکه‌های عرضه و توزیع کالا و خدمات منطقه	- عدم حمایت بانکی از فعالیت‌های اقتصادی منطقه بالاخص فعالیت‌های گردشگری منطقه	-
- قرارگیری در محور کرمانشاه - پاره جوانرود.	-	- عدم برگشت به موقع (cost recovery) سرمایه‌گذاری در منطقه گردشگری سراب روانسر	-
- نزدیکی و همجواری با مرکز استان.	-	-	-
- امکان‌ات بالقوه مناسب جهت توسعه صنعتی و بهره‌برداری از معادن در زمینه منابع معدنی (مصالح و مواد ساختمانی) در منطقه	- تمایل پایین علاقه‌مندی سرمایه‌گذاران برای فعالیت در عرصه گردشگری و توریسم	-	- رونق بخشی به صنایع دستی و سنتی منطقه

جدول ۶: بررسی نقاط قوت، ضعف، فرصت، تهدید عوامل زیرساختی (نگارندگان)

نقاط قوت	نقاط ضعف	فرصت	تهدید
- وجود زیرساخت‌ها و امور زیر بنایی اولیه و مناسب مرتبط با صنعت گردشگری در منطقه از قبیل: انواع شبکه ارتباطی-پمپ بنزین‌ها و... - وجود زیر ساخت‌های اولیه مورد نیاز در عرصه IT و الکترونیک در منطقه - انتقالی و اتصال شبکه‌های آب - برق و گاز و ... به تمامی محدوده در منطقه‌های هدف گردشگری - تسهیس و یا وجود مراکز اقامتی اولیه قابل قبول در مناطق گردشگری از قبیل: هتل‌ها، مهمانسرا...	- استاندارد پایین زیر ساخت‌های منطقه در مقایسه با معیارهای روز جهان و نیز متوسط کشوری - ضعف زیرساخت‌های IT و الکترونیک منطقه در مقایسه با استانداردهای ملی و بین‌المللی - کیفیت و کمیت پایین منابع به انرژی و حیاتی موجود در منطقه از قبیل: آب آشامیدنی و روشنایی مناسب و... - کمبود میزان مراکز اقامتی مناسب و مورد نیاز پاسخگو به نیازهای گردشگران - فقدان سازماندهی منظم و کارآمد در عرصه زیرساخت‌هایی از قبیل: حمل و نقل - بیمه و...	- توجه مدیریت کلان کشور و استان به گردشگری منطقه - تکمیل کنارگذر روانسر که از کیلومتر ۳ روانسر- کرمانشاه از محور جدا شده است. - بهسازی محور روانسر به نهرآبی. - بهسازی محور قرانچی- روانسر- پاه - احداث زیرساخت‌هایی از قبیل پمپ بنزین و ... - احداث محل‌های اولیه اقامت و پذیرایی گردشگری - احداث مراکز درمانی شبانه‌روزی در منطقه	- عدم مشارکت عمومی در حفظ و نگهداری از زیرساخت‌ها - آسیب‌پذیری از مخاطرات طبیعی نظیر زلزله، ریزش زمین - عدم انطباق ما بین سطح نیازمندی‌های منطقه، زیرساخت‌ها و ضریب تحمل‌پذیری و مصرف زیرساخت‌ها - عدم هماهنگی میان بخشی در تامین، ارتقاء و نگهداشت زیرساخت‌ها و فقدان یکپارچگی عملکرد سازمانی

جدول ۷: بررسی نقاط قوت، ضعف، فرصت، تهدید صنعت گردشگری (نگارندگان)

نقاط قوت	نقاط ضعف	فرصت	تهدید
- موقعیت و قرارگیری شهر روانسر در ابتدای منطقه هورامان - پیشینه تاریخی فاخر-زنده- اثرگذار وقابل توجه در منطقه - زون‌ها و پهنه‌های گردشگری اکوتوریستی-تاریخی-هنری- ورزشی - وجود آژانس‌ها و ساختارهای قابل قبول گردشگری - تنوع و کثرت المان‌ها و مؤلفه‌های گردشگری در منطقه - همجواری منطقه با کشورهای عراق	- به روز نبودن استانداردهای مراکز پذیرایی گردشگری در استان - فقدان ارتباط منسجم ما بین سازمان‌ها و ارگان‌های دولتی-اجرایی، آژانس‌ها و بدنه جامعه میزبان - فقدان قابلیت‌های تبلیغاتی کارآمد - اثرگذار و پیوسته - عدم شیوه‌های بازاریابی جدید و گسترده ملی و فراملی و فقدان شرایط کنسرسیومی قدرتمند برای انجام سفر به منطقه - عدم آموزش تخصصی و عملی مدیران و راهنمایان تور منطبق بر استانداردهای رایج دنیا - ضعف در فرهنگ‌سازی برتر اجتماعی جامعه میزبان برای ارتقاء به شرایط میزبانی	- وجود زمینه‌های کارآمد اکوتوریستی (محدوده سراب روانسر) - تنوع گونه‌های زیستی و جانوری در منطقه - وجود پهنه‌های بالقوه و بالفعل تفرج و تفریح - امکانات بالقوه و بالفعل کوهنوردی، دوچرخه‌سواری، شنا و... - پهنه‌های تاریخی بالقوه و بالفعل در منطقه (شهری- روستایی- مکانی) - وجود چشمه های متعدد معروف و چشمگیر در منطقه - وجود تک بناهای تاریخی- باستانی با ارزش معماری- فرهنگی - توجه نسبی مدیریت کلان ملی و محلی به مبحث قابلیت‌های گردشگری منطقه - تمایل سرمایه‌گذاران خارجی برای حضور در عرصه‌های گردشگری منطقه - تمایل روز افزون ایرانیگردان و جهانگردان به بازدید قابلیت‌های گردشگری منطقه	- بروز زمینه تخریب سامانه‌های اکوتوریستی در محدوده سراب روانسر - انقراض تدریجی گونه‌های زیستی و جانوری در منطقه - آلودگی تدریجی کرانه‌های ساحلی تفریحی و تفریحی منطقه - تخریب آثار تاریخی فاخر منطقه - کاهش سطح سفره‌های زیرزمینی آب و آلوده شدن آنها در منطقه جذب گردشگران - تغییر رویکرد دولتی با تغییر مدیریت‌ها به منطقه و تغییر سایت‌های گردشگران در منطقه - بالاترکلیفی سرمایه‌گذاران خارجی و احتمال انصراف در مشارکت و سرمایه‌گذاری در عرصه‌های گردشگری منطقه - کاهش آستانه مطلوبست منطقه برای گردشگران داخل و خارج

نتیجه گیری

برداشتن گام‌هایی چون توسعه اقتصاد پایدار، بهبود بخشیدن به کیفیت خدمات و بالابردن استانداردهای زندگی شهروندان همراه با حفظ هویت فرهنگی، تاریخی و طبیعی شهرها، افزایش حضور شهروندان در تصمیم‌گیری‌ها، آماده کردن شهروندان برای زندگی در جامعه دانش محور، اطلاع‌رسانی و ارائه خدمات از پیش‌نیازهای دستیابی به گردشگری شهری پایدار تلقی می‌گردد. توسعه گردشگری بر اجزای اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی جامعه اثرگذار است و مناطقی دارای توان‌های گردشگری، بیشتر مورد توجه هستند. گردشگری با مکانیسم خاص و پیچیده خود می‌تواند اقتصاد را تحت تأثیر قرار دهد و آن را متحول کند. گردشگری از طریق مکانیسم‌هایی همچون ایجاد فرصت‌های جدید شغلی، توزیع مجدد درآمدها، افزایش تولید ناخالص و متوازن نگه داشتن ترکیب اقتصادی بخش‌های مختلف می‌تواند، اقتصاد را تحت تأثیر قرار دهد و آن را متحول کند. اما زمانی گردشگری می‌تواند در اثرات مثبت اقتصادی خود را در منطقه

نشان دهد که فعالیت‌های گردشگری در منطقه با موافقت و همراهی ساکنین محلی باشد. در غیر این صورت اثرات اقتصادی گردشگری پایدار نخواهد بود و اثرات زیست محیطی ناشی از گردشگری به مراتب بیشتر از اثرات مثبت اقتصادی گردشگری خواهد بود. پیشنهاد می‌گردد برای توسعه گردشگری شهری در شهر روانسر و برنامه‌ریزی در این زمینه، سازمان‌هایی که از منافع گردشگری بهره‌مند می‌شوند بیش‌تر مشارکت داشته و بخشی از درآمدهای حاصل از گردشگری خود را برای رفاه و ارائه خدمات به گردشگران اختصاص دهند تا نقش مؤثری در توسعه اقتصاد پایدار شهر ایفا نمایند. این امر نیازمند مشارکت تمامی سازمان‌ها، ادارات و نهادهای دولتی و یا غیردولتی و مدیران و برنامه‌ریزان گردشگری در این زمینه است. بنابراین برای جلوگیری از انجام فعالیت‌های موازی، ارائه خدمات به گردشگران و توسعه اقتصاد پایدار گردشگری و... یکپارچگی مدیریت گردشگری الزامی است. برای دستیابی به این امر: شناسایی و معرفی اماکن گردشگری از طریق رسانه‌های عمومی از جمله تلویزیون و روزنامه‌ها؛ استفاده از مسئولان و کارشناسان خبره و آشنا با گردشگری؛ تقویت، ایجاد و توسعه زیرساخت‌های مناسب حمل و نقل در زمینه گردشگری؛ تقویت و ایجاد فضاهای اقامتی و گردشگری برای اسکان گردشگران؛ مشارکت بخش خصوصی و عمومی؛ ایجاد شبکه اطلاع‌رسانی در سراسر کشور؛ راه‌اندازی بانک اطلاعات گردشگری و بهره‌گیری از راهنماهای گردشگری؛ استفاده از مدیران تحصیل کرده و آگاه به مسائل گردشگری در رأس امور اجرایی و تصمیم‌گیری؛ هماهنگی بین مدیران مؤسسات مرتبط با گردشگری؛ بازنگری در ضوابط، مقررات، مصوبات و قوانین مرتبط با برنامه‌ریزی بطور عام و مرتبط با مدیریت گردشگری؛ ارائه تسهیلات بانکی و حمایت‌های قانونی برای توسعه امکانات اقامتی و تفریحی در استان‌های دارای مزیت گردشگری و راه‌اندازی تورهای فراگیر به ویژه برای بازنشستگان و قرارداد با نهادهای آموزشی در زمینه گردشگری، پیشنهاد می‌شود.

منابع

- استاد حسین، رضا (۱۳۷۹). *صنعت گردشگری و جنبه‌های اقتصادی آن*. تازه‌های اقتصاد، (۹۰)، ۱۵-۱۴.
- پاکزاد، جهان‌شاه (۱۳۸۴). *راهنمای طراحی فضای شهری در ایران*. تهران: شرکت طرح و نشر پیام سیما، وزارت مسکن و شهرسازی، معاونت شهرسازی و معماری.
- پورمحمدی، دانیال (۱۳۹۰). *صنعت گردشگری در خدمت توسعه اقتصاد کشور*، [در پایگاه اینترنتی www.lostring.ir].
- تقوایی، مسعود، وارثی، حمید رضا، درکی، افشین (۱۳۹۰). *بررسی نقش نورپردازی در توسعه گردشگری شهری (مطالعه موردی: شهر اصفهان)*. مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، (۸)۲، ۱۰-۵.
- تیموسی، دالان جی، وال، جفری (۱۳۸۷). *اسکان گردشگر در شهرهای تاریخی در آسیا*. (مترجم: جلیل فاروقی و مهدی سقایی). ماهنامه شهرداری‌ها، تهران، (۸۷)۸، ۵۴-۴۹.
- حاتمی‌نژاد، حسین، شعبانی‌فرد، محمد (۱۳۸۷). *کاربرد نظریه سیستم‌ها در تدوین نظام کنترل مدیریت گردشگری شهری*. ماهنامه شهرداری‌ها، تهران، (۸۷)۸، ۱۸-۱۲.
- حبیبی، کیومرث، تکیه‌خواه، جاهده، آزاداحمدی، محمد (۱۳۹۱). *ارزیابی توان اکوتوریسم و برنامه‌ریزی توسعه پایدار گردشگری (نمونه موردی: پارک جنگلی آپیدر)*. فصلنامه مطالعات شهری، ۳، ۱-۲.
- حافظ‌نیا، محمدرضا (۱۳۸۹). *مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی*. تهران: انتشارات سمت.
- زاهدی، شمس‌السادات (۱۳۸۵). *مبانی اکوتوریسم و اکوتوریسم پایدار (با تکیه بر محیط زیست)*. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی، ۴۰.
- شهرداری شهرستان روانسر (۱۳۹۱). *طرح توسعه گردشگری سراب روانسر*.
- زرغام، حمید (۱۳۸۱). *مدل برنامه‌ریزی استراتژیک جهانگردی ایران*. تهران: مرکز آموزش بنیاد مستضعفان و جانبازان.
- طاهری، کمال (۱۳۸۰). *روانسر: باستان‌شناسی، زمین‌شناسی، جغرافیا و فرهنگ (مجموعه روانسر پژوهی - شورای اسلامی شهر روانسر)*.
- عباس‌زادگان، مصطفی، مولوی، فاطمه (۱۳۸۷). *نقش گردشگری در توسعه پایدار جزیره قشم*. ماهنامه شهرداری‌ها، تهران، (۸۷)۸، ۳۲.
- فغفوریان، مهسا، صداقتی، عاطفه (۱۳۹۰). *بررسی نقش پارک‌های آبی در جذب گردشگر برای توسعه اقتصادی شهرها، (نمونه موردی: مجموعه موج‌های آبی مشهد)*، اولین کنفرانس اقتصاد شهری ایران، ۱۳۹۰، (۵-۱).
- مخدوم، مجید (۱۳۸۵). *شالوده آمایش سرزمین*. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

-Jeffries, David (2001), **Governments & Tourism**. Butterworth Heinemann Publications, London.

- www.ghatreh.com

- www.ravansarjmblogfa.com

Received: 5 March 2015
Accepted: 23 April 2015

The Role of Sarab of Ravansar in Tourist Attraction & Promoting Urban Economy

Mehdi Zandieh - Associate Professor of Landscape Architecture / Urban Design and Dean of the Faculty of Architecture & Urbanism, International University of Imam Khomeini, Ghazvin, Iran.

Mohammad Mehdi Zarabi - Assistant Professor of Horticultural Science, International University of Imam Khomeini, Ghazvin, Iran.

Ebrahim Elyasi - Master of Urban Design, Islamic Azad University, Science and Research Zanjan Branch, Iran.

Nada Vaisi* - Bachelor in Green Space Engineering, International University of Imam Khomeini, Ghazvin, Iran.

Abstract

Tourism has an important role in economic development of cities. Today, tourism has a great importance in global and international scene as an industry that makes employment and income. In other words, tourism industry expansion includes economic development and subsequently, human interactions. Every country tries to use tourism economic advantages with providing welfare and recreational facilities in its cities. It plays not only a role in promoting national economy and foreign exchange earnings but also a clean industry and devoid of pollution and yet creating new jobs. Natural tourism has dedicated an important part of tourism activities in the world. In this type of activity, for tourists in order to take advantage of natural beauty and nature stunning views travel to high mountains, mountains, foothills, forests, plains, canyons, and desert. What attracts a tourist to a city or its surrounding areas is tourism resources. The present study considers sustainable tourism in Sarab of Ravansar that does not have a codifying plan to develop the tourism. The goal in this research is studying and recognizing environmental capabilities and planning natural attractions, conserving and promoting natural perspectives of the city and considering aesthetic aspects of natural environment, reducing tourism environmental effects, fulfilling visitors' recreational needs with regard to the culture of the area and designing according to the nature and attracting tourists in Sarab of Ravansar. In order to have sustainable design to take advantage of conserving and tourism, understanding and evaluating the environment and resources situation, also the way of tourism and understanding its environmental consequences, seem necessary before any action. The research method is descriptive-analytic and data and information of the research and analysis of the information have been collected through library and documentary methods and by using field observations. The results of the research show that sustainable tourism attractions have not been correctly identified and specific planning in Sarab of Ravansar has not been accomplished, while with identifying potential capabilities and planning for being practical and utilizing can cause development and economic prosperity of the area.

Keywords: Sarab of Ravansar, tourism, sustainable environment, urban economy, water park

* Corresponding Author: nedavesi@yahoo.com